

Helene Wecker
A gólem és a dzsinn

HELENE WECKER

A GÓLEM
ÉS A dzsin

GABO 2015

Helene Wecker: A gólem és a dzsinn

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Helene Wecker: *The Golem and the Jinni*

HarperCollins, New York, 2013

Fordította: Tamás Gábor

A kötet borítóját Csigás Gábor tervezte,
Boda Szilvia illusztrációinak felhasználásával.

A borító további forrásanyagai:

„Wallington Pro” font a Zeune Ink Foundrytól,
„Bandung” font a Majestype-től, Lost & Taken-textúrák,
illetve Eric Fritz egy Creative Commons (BY 3.0) licenc alatt
közzétett vektorgrafikája.

Tördelés: Kovács Mária

Copyright © Helene Wecker, 2013

Hungarian translation © Tamás Gábor, 2015

Borító © Boda Szilvia, Csigás Gábor

Hungarian edition © GABO Kiadó, 2015

A könyv bármely részletének közzétételéhez a kiadó
előzetes hozzájárulása szükséges.

Kiadja a GABO Könyvkiadó

www.gabo.hu

Felelős kiadó: Földes Tamás

Felelős szerkesztő: Kleinheincz Csilla

ISBN 978-963-406-035-2

Kareemnak.

A gólem élete egy gőzhajó rakterében vette kezdetét. 1899-et írtak, a hajót *Baltikának* hívták, és Gdańskból tartott New Yorkba. A gólemet gazdája, egy bizonyos Otto Rotfeld, lécládában csempészte fel a fedélzetre, majd elrejtette a poggyászok között.

Rotfeld Koninból, a tenger közelében található északi faluból származó lengyel zsidó volt. A jómódú bútorasztalos egyetlen fia a vártnál hamarabb örökölte meg a családi boltot, miután szüleit idő előtt elvitte a skarlát. Azonban Rotfeld öntelt, erélytelen alak lévén, akibe cseppnyi józan ész se szorult, alig telt el öt év, és az üzlet romokban hevert.

Rotfeld tönkrement, és számot vetett az életével. Harminckét éves. Feleséget akart, és kivándorolni Amerikába.

A nagyobbik gondot a feleség jelentette. Dölyfössége mellett Rotfeld hórihorgas, vonzónak nem mondható személyiség volt, hajlamos szemtelenül fixírozni a nőket, akik vonakodtak kettesben maradni vele. Az öröklést követően felkereste néhány házasságszerző, de az ügyfelek alacsonyabb rangú családokból származtak, ezért elhajtotta őket. Amikor mindenki számára egyértelmű lett, miféle üzletember is Rotfeld valójában, teljesen megszűntek az ilyen jellegű ajánlatok.

Beképzelt volt, ugyanakkor magányos is. Nem akadt egyetlen valódi szerelmi ügye sem. Amikor megbecsült hölgyek mellett sétált el, látta a lesajnáló és undorodó tekintetüket.

Nem tellett sok időbe, hogy eszébe jusson felkeresni az öreg Yehudah Schaalmant.

A vénségről rengeteg történet keringett, mindegyik különbözött egy kissé a többitől. Az egyik szerint megszegyenyült rabbi volt, akit elkergettek a gyülekezetéből, a másik szerint megszállta egy *dibbuk*, és ettől természetfölötti képességekre tett szert, és még olyan is akadt, amely azt állította, hogy több mint százéves, és démonasszonyokkal hál. Egy-

valamiben azonban a történetek mindegyike egyetértett: Schaalman szívesen ártja bele magát a kabbalizmus veszélyesebb tudományába, és jó pénzért cserébe hajlandó bárkinek a szolgálatára állni. Meddő asszonyok keresték fel az éjszaka közepén, és nem sokkal utána megfogantak. Férfi után epekedő parasztlányok vásárolták meg porokkal teli zacskóit, hogy aztán a tartalmukat belekeverjék imádjuk sörébe.

Rotfeld azonban nem akart sem varázslatot, sem szerelmi bájitást. Neki valami más járt a fejében.

Elment a Konin környéki erdőszéligbe, amelynek mélyén az öregember düledező viskója állt. Félig kitaposott ösvény vezetett a bejáratához. Zsíros, sárgás füst szállt föl a kéményből, egyedüli jeleként annak, hogy bárki is lakik itt. A viskó falai a közeli szurdok felé görnyedtek, amelynek mélyén patakocská csordogált.

Rotfeld bekopogott az ajtón, majd hátralépett. Néhány perc múlva csoszogó léptek zaja ütötte meg a fülét. Az ajtó résnyire kinyílt, és hetven év körüli vénség állt mögötte. Egyetlen pamattól eltekintve teljesen kopasz volt. Gubancos szakálla fölött mély ráncok szabdalták az arcát. Szigorú pillantást vetett Rotfeldre, mintha már előre belé akarná fojtani a szót.

- Maga Schaalman? - kérdezte Rotfeld.

Semmi válasz, csak a meredt tekintet.

Rotfeld idegesen köszörülte meg a torkát.

- Szeretném, ha készítené nekem egy gólemet, amit embernek lehet nézni - mondta. - És azt akarom, hogy nőnemű legyen.

Ez a kijelentés megtörte az öregember némaságát. Felnevetett, kemény, ugató nevetéssel.

- Fiam - mondta -, tudod te, egy gólem micsoda?

- Agyagból készült személy - felelte bizonytalankodva Rotfeld.

- Dehogy. Teherhordó állat. Jóság. Esetlen, agyatlan rabszolga.

Gólemet védelemből, vagy nyers erejükért szoktak készíteni, nem a test örömeire.

Rotfeld elvörösödött.

- Azt mondja, nem tudja megcsinálni?

- Azt mondom, nevetséges az ötlet. Szinte lehetetlenség olyan gólemet készíteni, amelyet embernek lehet nézni. Először is, ehhez némi öntudatra lenne szüksége, ha másért nem, hát hogy beszélgetni tudjon. Magáról a testről már nem is beszélve, amelyhez valóságosnak megfelelő izületek és izomzat kellene...

Az öregember elhallgatott, csak meredt a messzeségbe látogatója válla fölött. Mintha latolgatott volna valamit. Aztán se szó, se be-

széd hátat fordított Rotfeldnek, és eltűnt a viskó homályában. Rotfeld a nyitott ajtóból látta, amint nagy gonddal átforgat egy halom papírt. Elfordult a lapok tornyától, felvett egy régi, bőrkötéses könyvet, és át-pörgette az oldalakat. Ujja végigszántott az egyikén, és hunyorogva bámult valamit, amit odaírtak. Végül felnézett a férfirra.

- Gyere vissza holnap! - utasította.

Rotfeld így is tett, és másnap bekopogott. Schaalman most nem váratta meg, hanem azonnal ajtót nyitott.

- Mennyit fizetnél érte? - kérdezte.

- Szóval meg lehet csinálni?

- Arra válaszolj, amit kérdeztem! Az egyik meghatározza a másikat.

Rotfeld mondott egy számot. Az öregember felhorkant.

- Legkevesebb még félszer ennyit.

- De hát akkor alig marad valamim!

- Tekintsd ezt alkalmi vételnek - közölte Schaalman. - Hiszen meg vagyon írva, hogy az erényes asszony drágább a kárbunkulusoknál. Az erényéről pedig - és itt elvigyorodott - kezeskedem!

Rotfeld három nappal később egy nagy, kemény oldalú táskában hozta el a pénzt. A szurdok partját frissen ejtett seb csúfította el: embernyi hosszan vájták ki egy helyen a földet. Agyagfoltos lapát támaszkodott a partfalnak.

Schaalman szórakozottan nyitott ajtót, mintha valamilyen nagy jelentőségű pillanatban zavarták volna meg. Ruhájára sárfoltok kéregesedtek, és megszínezték a szakállát is. Meglátta a táskát, és kikapta Rotfeld kezéből.

- Nagyon jó. Gyere vissza egy hét múlva.

Azzal az ajtó bevágódott, de Rotfeldnek még alkalma nyílt egy pillantást vetni befelé, ahol az árnyak között egy alak hevert darabokban az asztalon: törzse karcsú, tagjai elnagyoltak, tenyere begörcbült.

- Mit szeretnél látni egy nőben? - kérdezte Schaalman.

Ez már a következő héten történt, és ez alkalommal Rotfeld beléphetett. A viskó belsejét az asztal uralta, amelyre korábban már vet-hetett egy pillantást, és a fiatalember tekintete időnként akarva-akaratlanul a terhére tévedt: egy lepedővel letakart emberforma alakra.

- Mit ért az alatt, hogy mit szeretnék látni? - kérdezte.

- Asszonyt teremtek neked. Gondoltam, szeretnél beleszólást a dologba.

Rotfeld összevonta a szemöldökét.

- Azt hiszem, örülnék, ha szemrevaló lenne az alakja...

- Nem a testi dolgokról van szó, még nem. A természetéről. A személyiségéről.

- Ilyesmire is képes?

- Igen, azt hiszem, igen - jelentette ki az öreg büszkén. - Legalábbis hajlamot ültethetek el belé egyes dolgok iránt.

Rotfeld erősen törte a fejét.

- Azt akarom, hogy engedelmes legyen.

- Máris engedelmes - közölte türelmetlenül Schaalmanban. - Egy gólem ilyen: ember akaratának engedelmeskedő rabszolga. Akármit parancsolsz neki, megteszi. Még csak nem is kíván mást.

- Nagyon jó. - Rotfeld összezavarodott. Ha nem foglalkoznak a kinézettel és az engedelmességgel, akkor nem sok elképzelése maradt, mi mást akarna még. Éppen szólt volna Schaalmannak, hogy csinálja azt, amit jónak lát... De aztán egy emlék tört fel benne, és eszébe jutott a húga, az egyetlen lány, akit volt alkalma igazán megismerni. Csupa kíváncsiság volt, csak nyűg az anyjának, aki nem tudta elviselni, hogy ott lábatlankodik körülötte és kérdegeti. Élete kevés nagylelkű tette egyikeként az ifjú Otto a szárnya alá vette. Egész délutánokat töltöttek együtt, kószáltak az erdőben, ő pedig megválaszolta a kérdéseit, szólnak bármiről. Amikor tizenkét évesen meghalt - egy nyári délutánon a folyóba fulladt -, a férfi elvesztette az egyetlen olyan személyt az életében, aki igazán számított neki.

- Adjon neki kíváncsiságot! - mondta Schaalmannak. - És értelmet is. Ki nem állhatom a buta nőket. Ja - mondta, ahogy egy ötlettől vezérelve fellelkesült -, és legyen illedelmes. Ne... buja. Úriemberhez méltó feleség.

Az öregembernek magasba szökött a szemöldöke.

Arra számított, hogy az ügyfele anyai kedvességet, esetleg mohó szexuális étvágyat, vagy éppen mindkettőt kéri majd - a szerelmi vázslatokkal szerzett többéves tapasztalat során megtanulta, hogy a Rotfeldhez hasonló alakok saját elképzelésük szerint mit is akarnak egy nőtől. De hogy kíváncsiságot? Értelmet? Tudja egyáltalán ez a fickó, mit is kér tőle?

Ám csak mosolygott és széttárta a karját.

- Megpróbálom - mondta. - Nem biztos, hogy az eredmény pontosan az lesz, mint amit szeretnél. Az ember nem tehet meg mindent

az agyaggal. - Aztán elsötétült az arca. - De ne feledd, semmit nem lehet teljesen kiforgatni az alapvető természetéből. Továbbra is gölem marad. Tucatnyi férfivel ér fel majd az ereje. Gondolkodás nélkül megvéd, és eközben kárt tesz majd másokban. Soha nem létezett még olyan gölem, amelyik előbb vagy utóbb nem kezdett ámokfutásba. Készen kell állnod arra, hogy elpusztítsad.

A munka a Rotfeld indulása előtti éjszaka fejeződött be. Az utolsó útjára Schaalmanhoz egy stráfkocsit is vitt magával, rajta egy nagy lécláda, szerény barna ruha és egy pár női cipő.

Schaalman mintha egy ideje nem aludt volna már. A szeme egyetlen fekete folt, hozzá olyan sápadt volt, mintha valamiféle alapvető erőt szipolyoztak volna ki belőle. Meggyújtotta a munkaasztala fölé akasztott lámpást, Rotfeld pedig most először pillanthatta meg a jövődöbelijét.

Magas volt, majdnem egymagasságú vele, és arányos: törzse hosszú, melle kicsi, de tömör, dereka erős. A csípője talán egy kissé szögletes, de rajta teljesen helyénvalónak, sőt vonzóknak tűnt. Rotfeld a félhomályban kikémlelte a lábai közötti sötét árnyékot - úgy kapta el onnan a tekintetét, mintha nem érdekelné, és közben nagyon is tudatában volt Schaalman gúnyos pillantásának és saját erei dübörgésének.

Szív alakú, erős csontú arca volt, szemei távol ültek egymástól. Be voltak csukva, nem tudta megállapítani, milyen színűek. Orra kicsiny, kissé meghajlott a hegye alatt, telt ajkai fölött. Haja barna volt, enyhén hullámos és olyan hosszú, hogy a vállát súrolta.

Próbaképpen, mint aki hiszi is, nem is, amit lát, kezét a nő hús vállára helyezte.

- Olyan, mint a bőr. Még tapintásra is.

- Agyag - válaszolta az öregember.

- Ezt hogy csinálta?

A másik elmosolyodott, de nem mondott semmit.

- És a haja meg a szeme? A körmei? Azok is agyagból vannak?

- Nem, azok valódiak - somolygott Schaalman túljátszott ártatlansággal, Rotfeldnek pedig eszébe jutott a pénzzel teli táska, és az, ahogy elgondolkodott azon, miféle anyagokat kell vásárolnia az öregnek. Megborzongott, és úgy határozott, mostantól még a gondolatát is kerüli ennek a témának.

Az agyagból készült asszonyt felöltöztették, és óvatosan beemelték kőnehéz testét a ládába. Ahogy eligazgatták a tagjait, haja összekuszálódott az arca előtt, Rotfeld pedig megvárta, amíg az öregember hátat fordít, és akkor finom mozdulattal visszasöpörte a helyére.

Schaalman kerített egy kis darab papírt, és felírta a két feltétlenül szükséges parancsot: az egyiket a gólem felélesztésére, a másikat az elpusztítására. Kétszer félbehajtotta a papírt, majd beletette egy impregnált borítékba. Ráírta, hogy „a gólem parancsai”, és átadta a fiatalembernek. Ügyfele alig várta már, hogy felébressze, de az öregember nem tanácsolta.

- Egy ideig zavarodott lehet, a hajón pedig nagy lesz a zsúfoltság. Ha valaki rájön, hogy micsoda, mindkettőtöket a tengerbe hajítanak.

Rotfeld vonakodva ugyan, de ráállt, hogy megvárja, amíg megérkeznek Amerikába. Utána beszögeltek a láda fedelét.

Az öreg egy porlepte palackból ujjnyi snapszot töltött maguknak.

- A gólemre - emelte magasba poharát.

- A gólemre - visszahangozta Rotfeld, és lehajtotta a töményt. Diadalmas pillanat volt ez, amit csak állhatatos gyomorfájása csúfított el. Mindig is hajlamos volt a betegeskedésre, és az elmúlt néhány hét idegeskedése tönkretette az emésztését. A gyomrával mit sem törődve segédkezett az öregnek feltornázni a ládát a stráfkocsira, majd a lovat terelgetve elindult. Schaalman úgy integetett utána, mintha újdonsült párt búcsúztatna.

- Teljék öröme benne! - kiáltotta, és vihogása visszhangot vert a fák között.

A hajó fennakadás nélkül indult útjára. Két éjszakával később Rotfeld ott hevert keskeny függőágyában, zsebében az impregnált levél, rajta a „gólem parancsai” felirattal. Úgy érezte magát, mint a gyerek, aki ajándékot kapott, majd rászóltak, hogy nem bonthatja ki. Könnyebb lett volna a helyzet, ha sikerült volna elaludnia, de a gyomrát gyötörő sajgás kínzó csomóvá állt össze hasának jobb oldalában. Kissé lázasnak érezte magát. Körülötte a fedélköz hangzavara: száz különféle horkolás, csecsemők fel-felcsukló sírása, néha okádás zaja, ahogy a hajó meglövegolta a hullámhegyeket és -völgyeket.

Megfordult, fészkelődött egy kicsit a fájdalom ellen, és közben azon töprengett, hogy az öregember bizonyára túlzott óvatosságából adta a tanácsát. Ha a nő tényleg olyan engedelmes, ahogy ígér-

te, ugyan mi baja lenne attól, ha felébreszti, csak hogy lássa, milyen? Aztán még megparancsolhatja neki, hogy heverjen a ládában addig, amíg eléri Amerikát.

De mi van akkor, ha nem működik rendesen? Mi van, ha egyáltalán nem kel fel, hanem csak hever ott, nőt formázó agyagdarabként? Csak most jutott eszébe, hogy semmilyen bizonyítékot nem látott arra, Schaalman tényleg képes megtenni, amit ígért. Kétségbeesetten halászta elő a borítékot a zsebéből és húzta elő belőle a papírcetlit. Zagyva, értelmetlen szavak, héber betűk kevercse! Menynyire ostoba is volt!

Átlendítette lábát a hajóágy peremén, és levette a szögön lógó petróleumlámpát. Kezét oldalára nyomva sietett át a priccsek útvesztőjén a lépcsőig, és azon lefelé a raktérbe.

Közel két órájába tellett megtalálni a ládát, két órán át keresgélt a zsinegekkel átkötött bőröndök és dobozok között. A gyomra izzott, szemébe hideg veríték csorgott. Végül aztán félretolt egy feltekert szőnyeget, és ott volt a ládája, benne a menyasszonyával.

Kerített egy feszítővasat, kierőltette a szögeket a ládából, és leráncigálta a fedelet. Hevesen vert a szíve, ahogy elővette zsebéből a papírt, és kimondta a parancsot, amely fölé az volt írva: „a gólem felébresztésére”.

Lélegzetét visszatartva várta a hatást.

A gólem lassan életre kelt. Először az érzékei elevenedtek meg. Ujjai alatt érezte a fa durvaságát, bőrén a hűvös, nyirkos levegőt. Érzékelte a hajó mozgását. Penész és tengervíz csípős szaga csapta meg az orrát.

Egy kicsit jobban felébredt, és már tudta, hogy van teste. A fát érzékelő ujjbegyek hozzá tartoztak. A levegőn fázós bőr az ő bőre volt. Megmozdította egyik ujját, csak hogy lássa, képes rá.

Volt a közelében egy férfi. Ott lélegzett. A nő ismerte a nevét, és azt is tudta, hogy kicsoda. Ő volt a gazdája, létezése oka és célja - az ő góleme volt, aki az akaratát szolgálja. És jelen pillanatban a gazdája azt akarta, hogy nyissa ki a szemét.

A gólem kinyitotta a szemét.

Gazdája ott térdelt fölötte a félhomályban. Arca-haja úszott a verítékben. Egyik kézzel a láda peremébe kapaszkodott - a másikat gyomrára szorította.

- Szervusz! - suttogetta. Nevetséges módon szégyenlősség szorongatta a torkát. - Tudod, ki vagyok?

- Te vagy a gazdám. Otto Rotfeldnek hívnak. - A hangja tisztán és természetesen, bár kissé mélyen csengett.

- Így van - mondta, mintha egy gyerekkel beszélne. - És azt tudod, hogy *te* ki vagy?

- Egy gólem. - A nő elhallgatott, mint aki gondolkodik. - Nincs nevem.

- Még nincs - mosolyodott el Rotfeld. - Ki kell majd találnom egyet.

Egyszerre fájdalmasan elfintorodott. A gólemnek nem kellett megkérdeznie, miért, mert ő is érezte a tompa fájdalmat, a férfi szenvedésének visszhangját.

- Neked fájdalmaid vannak - mondta nyugtalanul.

- Semmiség. Ül fel!

Felült a lábában, és körülnézett. A petróleumlámpa erőtlen fénye a hajó ringatózásával egy ütemre kóborolt odabenn. Hosszú árnyak nyúltak meg és húzódtak aztán vissza a poggyászokból és dobozokból álló halmok között.

- Hol vagyunk? - kérdezte.

- Egy hajón, épp átkelünk az óceánon - közölte Rotfeld. - Úton vagyunk Amerikába. De óvatosnak kell lenned. Sokan vannak ezen a hajón, és ha megtudnák, mi vagy, félnének tőled. Még az is lehet, hogy megpróbálnának bántani téged. Itt kell feküdnöd mozdulatlanul, amíg partot nem érünk.

A hajó erősen megdőlt, mire a gólem megkapaszkodott a láda peremében.

- Minden rendben - suttogetta a férfi. Reszkető kézzel simított végig a nő haján. - Itt, mellettem biztonságban vagy - mondta. - Az én gólemem.

Felnyögött, a fedélzet fölé görnyedt, és öklendezni kezdett. A gólem bánatosan nézte.

- Egyre rosszabbul vagy.

Rotfeld köhögött, és kézfejevel törölgette a száját.

- Már mondtam, hogy semmiség - közölte.

Megpróbált felállni, de megtántorodott és térdre rogyott. Riadalom hulláma söpört végig rajta, ahogy lassanként felismerte, valami valóban nincs rendjén.

- Segíts! - suttogetta.

A parancs villámcsapásként érte a gólemet. Fürgén felkelt a lábájából, Rotfeld fölé hajolt, és úgy emelte fel, mintha csak egy kisfiú

lenne. Kezében gazdájával, a dobozokat kerülgetve ment végig a rak-
téren, aztán föl a keskeny lépcsőn, ki a fedélközbe.

A harmadosztályi tat felőli részén felfordulás támadt. Végigterjedt a fedélzeten, felriasztotta a szenderegőket, akik morogva fordultak a másik oldalukra alvóhelyükön. Tömeg kezdett el kialakulni a fedélközi nyílás közelében található emeletes ágyak egyike körül, ahol az előbb esett össze egy férfi. A lámpavilágnál egészen sápadt volt az arc. A sorok között kanyarogva megindult a kérdés: van itt valahol egy orvos?

Nemsokára megjelent egy pizsamában és felöltőben, kezében bőrből készült táskával. A tömeg szétvált előtte, ahogy utat tört magának a priccsig. A beteg mellett egy barna ruhás, magas nő álldogált, aki elkerekedett szemmel figyelte, amint a doktor megbontotta a fiatalember ingét. Óvatosan megnyomkodta Rotfeld hasát, mire kurta ordítást kapott jutalmul.

A gölem előrevetette magát, és elsöpörte onnan az orvos kezét. A férfi döbbenetén húzódott hátra.

- Minden rendben - suttopta a priccsen heverő férfi. - Egy orvos. Azért van itt, hogy segítsen. - Kinyújtotta a kezét, és megfogta a nőét.

A doktor óvatosan, fél szemét a gölemen tartva ismét megtapogatta Rotfeld hasát.

- A vakbele - jelentette ki. - A hajóorvoshoz kell vinnünk, de gyorsan.

Megmarkolta Rotfeld egyik karját, és óvatosan álló helyzetbe húzta. Mások is siettek segíteni, és az emberek kis csoportja, középen a félig deliráló, ernyedtt Rotfelddel, kiment a fedélzeti nyíláson. A nő szorosán a nyomukban ment.

A hajóorvos az a fajta ember volt, aki nem fogadja jól, ha felkeltik az éjszaka közepén, főleg azért, hogy felvágjon valami névtelen parasztot a fedélközből. Egy pillantást vetett a műtőasztalon erőtllenül reszkető férfira, és máris azon merengett, megéri-e a fáradságot. Tekintettel vakbélgyulladására előrehaladottságára és a magas lázra, a vakbél felte-

hetően perforált, és méreggel árasztotta el a hasüregét. Maga a műtét is elviheti. A külhoniak közül, akik idehozták, egy sem beszélt angolul - miután letették a terhüket, tanácstalanul várakoztak a lejárónál, aztán szótlánul távoztak.

De hát nincs mit tenni. Műtenie kell. Kiszólt, hogy ébresszék fel a segédjét, és nekilátott felsorakoztatni a szerszámaid. Épp az étèresüveget kereste, amikor háta mögött feltépték a fedélnyílást. Magas, sötét hajú nő tűnt fel benne, aki csak egy vékony, barna ingruhát viselt az Atlanti-óceán hidege ellen. Olyan arccal sietett az asztalon heverő férfihoz, mint akit egy hajszal választ el a pániktól. Az orvos feltételezte, hogy a felesége vagy a szerelme.

- Gondolom, túl nagy kérés lenne, hogy angolul beszéljen - szólt meg, és a nő persze értetlenül meredt rá. - Sajnálom, de nem maradhat itt. A műtőben nem tartózkodhatnak nők. Ki kell mennie innen - azzal az ajtóra mutatott.

Ezt végre megértette - indulatosan rázta a fejét, és nekilátott jiddisül pörölni.

- Nézze - kezdte a sebész, és megfogta a könyökét, hogy kitessékelje. Csakhogy mintha egy lámpaoszlopba kapaszkodott volna bele. A nő nem mozdult, csak állt ott szilárdan, és most már valóságos őriásként, életre kelt valkűr módjára magasodott a férfi fölébe.

Úgy engedte el a karját, mintha megégette volna.

- Ahogy akarja - dűnnyögte meglepetten. Inkább az étèresüveggel foglalatoskodott, és megpróbált tudomást sem venni a háta mögötti különös alakról.

Ismét kitárult a fedélzeti nyílás, és egy fiatalember zuhant be rajta, akit mintha nem túl kíméletesen ébresztettek volna föl az előbb.

- Doktor úr, jö... te jó ég!

- Ne is foglalkozzon velem! - mondta a sebész. - Nem hajlandó elmenni. Ha elájul, annál jobb. Gyerünk, gyorsan, különben még azelőtt meghal, hogy felnyitottuk. - Minden további nélkül elkábították betegeket, és munkához láttak.

Ha a két férfi tudta volna, micsoda küzdelem zajlik éppen a mögöttük lévő nőben, azonnal félbehagyták volna a műtétet, és mentették volna az irhájukat. Egy alacsonyabb rendű alkotás abban a pillanatban megfojtotta volna mindkettejüket, hogy a szikéjük Rotfeld bőréhez ért. Azonban a gólemnek eszébe jutott az orvos a raktérben, és az, ahogy a gazdája megnyugtatta, segíteni van itt - és az orvos volt az, aki idehozta. Ezzel együtt, ahogy lefejtették Rotfeld bőrét és a zsigereiben keresgéltek, keze fegyelmezhetetlenül zárult ökölbe újra

meg újra az oldalánál. Elméjében kinyúlt gazdája felé, de nem talált semmiféle tudatosságot, semmilyen vágyat, sem igényt. Fokról fokra gyengült közöttük a kapcsolat.

A sebész eltávolított valamit Rotfeld testéből, és bedobta egy tálcába.

- Hát, kinn van a rohadék - mondta. A válla fölött hátrapillantott.

- Még mindig állsz? Ügyes kislány.

- Lehet, hogy gyengeelméjű - dörmögte a segédje.

- Nem feltétlenül. Ezeknek a parasztnak vasból van a gyomruk. Simon, azt tartsd elszorítva!

- Elnézést, uram!

Azonban az asztalon heverő alak az életéért küzdött. Beszívta a levegőt egyszer, aztán még egyszer - majd hosszú, hörgő sóhajjal Otto Rotfeld utolsó lélegzete is elhagyta a testét.

A gólem megtántorodott, ahogy kapcsolatuk maradéka is megszakadt és elhomályosult.

A hajóorvos Rotfeld mellkasára hajtotta a fejét. Egy pillanatra fel-emelte a csuklóját, aztán finoman visszahelyezte.

- Kérem a halál időpontját - mondta.

A segéd nyelt egy nagyot, majd a kronométerre nézett.

- Két óra negyvennyolc perc.

A sebész, arcán őszinte sajnálkozással, felírt valamit.

- Nem lehetett segíteni rajta - közölte keserűen. - Túl sokáig várt. Napok óta kínozhatta a fájdalom.

A gólem képtelen volt elszakítani tekintetét az asztalon heverő mozdulatlan alakról. Egy pillanattal ezelőtt még a gazdája volt, létezésének oka és célja - most pedig egy kupac semminek tűnt. Szédelgett, úgy érezte, elveszítette a viszonyítási pontját. Előrelépett, és megérintette a férfi arcát, ernyedtt állát, félig leeresztett szemhéját. A meleg máris eltűnőfélben volt a testéből.

Kérlek, ezt hagyd abba.

A gólem visszahúzta a kezét, és arra a kettőre nézett, akik elborzadva, irtózással nézték. Egyikük se szólt egy szót sem.

- Sajnálom - mondta végül a sebész abban a reményben, hogy a hanghordozásából megértik a mondandóját. - Megtettünk minden tőlünk telhetőt.

- Tudom - felelte a gólem... és csak akkor ébredt rá, hogy értette a férfi szavait, és ugyanazon a nyelven válaszolt neki.

A hajóorvos a homlokát ráncolta, és összenézett a segédjével.

- Hölgyem... Bocsásson meg, hogy hívták ezt az embert?

- Rotfeldnek - mondta a gólem. - Otto Rotfeldnek.
- Rotfeld asszony, fogadja őszinte részvétünket. Esetleg...
- Azt akarja, hogy menjek el innen.

Nem csupán találgatásról volt szó, és nem is arról, hogy egyszerre megértette, jelenléte mekkora tapintatlanság. Egyszerűen *tudta*, olyan biztosan, ahogy a gazdája testét látta az asztalon és érezte az éter émelyítően édeskés gőzét. A sebész vágya, a kívánsága, hogy a nő valahol máshol legyen, az előbb szavakká állt össze az elméjében.

- Hát, igen, talán az jobb lenne - mondta a férfi. - Simon, kérlek, kísérd vissza Rotfeld asszonyt a fedélközbe.

A gólem hagyta, hogy a fiatalember karját az övébe öltse, és kivezesse a műtőből. Reszketett a teste. Lénye egy része még mindig keresgélt, kutatott Rotfeld után. Közben pedig gondolatait zavarta az ifjú segéd feszélyezett szorongása, a vágya, hogy megszabaduljon a rábizott személytől. Mégis mi történik éppen vele?

A fedélköz ajtajánál a fiatalember büntudatosan megszorította a kezét, és azzal már ott sem volt. Mit kellene most tennie? Be kellene mennie és szembenéznie azzal a sok emberrel? A kilincsre tette a kezét, tétovázott egy kicsit, majd benyitott.

Ötszáz ember kívánságai és félelmei csapták meg, mintha örvény kapta volna el.

Bár el tudnék aludni! Bárcsak abbahagyná a hányást! Befejezi ez a fickó valamikor a horkolást? Kell egy pohár víz. Mennyi idő még, mire New York-ba érünk? Ha egyedül lennénk, most szeretkezhetnénk. Istenem, szeretnék hazamenni.

A gólem elengedte a kilincset, sarkon fordult, és elrohant.

A kihalt főfedélzeten talált egy padot, és ott ült egészen reggelig. Hűvös eső eredt el, eláztatta a ruháját, de nem törődött vele, mert nem tudott figyelni semmi másra, csak a fejében csengő-bongó zsvivajra. Olyan volt, mintha Rotfeld utasításainak hiányában elméje valamilyen pótlékot keresett volna, hogy onnan kapjon irányítást, és szembe találta magát a hajóba zsúfolt utasokkal. A gazda és gólem közötti kapcsolat jelentette megerősítés nélkül vágyaiból és félelmeiből hiányzott a parancs hajtóereje... De azért hallotta őket, és érezte azt is, melyik mennyire sürgető, tagjai pedig meg-megrándultak a kényszerből, hogy válaszoljon rájuk. Mintha megannyi apró kéz cibálta volna a ruhája ujját: „kérlek, tegyél valamit!”.

Másnap reggel ott állt a korlátnál, mialatt a tengerbe eresztették Rotfeld testét. Heves szél fúj aznap, a hullámok fodrozódva, tajtéktaréjjal nyaldosták a hajót. A holttest alig csobbant, ahogy a vízbe ért – egy pillanat, és a hajó már maga mögött is hagyta. Talán az lenne a legjobb, ha átvetné magát a korláton, és követné Rotfeldet a tengerbe, gondolta a gólem. Előrehajolt, belebámult a vízbe, megpróbálta megbecsülni a mélységét – azonban ketten sietve előreléptek, ő pedig engedte, hogy visszatérleljék.

A nézők kicsiny csoportja lassanként széteszlott. A hajó egyenruháját viselő férfi kis bőrszakot nyújtott át neki, miközben azt magyarázta, ebben van minden, ami halálakor Rotfeldnél volt. Egy könyörületes matróz valamikor még korábban gyapjúkabátot terített a nőre, annak a zsebébe tette.

A fedélközi utasok néhány fős csapata ott álldogált a közelben, és azon töprengett, mihez is kellene kezdeni a nővel. Kísérjék le a raktérbe, vagy egyszerűen hagyják őt békén? Egész éjjel keringtek a pletykák a priccsek között. Az egyik férfi kitartóan állította, hogy a nő a saját karjában vitte a fedélközbe a halottat. Aztán akadt egy nő, aki arról motyogott, hogy látta Rotfeldet még Gdańskban – eléggé feltűnő volt, amikor a matrózokat szidalmazta, hogy nem vigyáztak az egyik nehéz ládával –, és hogy egyedül szállt fel a hajóra. Felidéztek, ahogy a nő vadállatként kapott bele az orvos kezébe. Azonkívül pedig egyszerűen *furcsa* volt, olyan módon, amit még maguknak sem tudtak megmagyarázni. Túlságosan is mozdulatlanul állt, mint aki a fedélzethez gyökerezett, míg körülötte mindenki reszketett a hidegtől és a hajóval együtt dülöngélt. Alig pislogott: még olyankor sem tette, amikor arcába vágott az óceán vízpermete. És amennyire ezt meg tudták állapítani, eddig nem ejtett még egyetlenegy könnycseppet sem.

Úgy határoztak, beszélnek vele. Azonban a gólem hallotta a félelmeiket és a gyanúikat, és hátat fordított a korlátnak, majd elsétált mellettük, merev háta világosan kérte, hogy hagyják magára. Ahogy elhaladt előttük, mintha hideg, sírszagú levegő csapta volna meg őket. Eltökélttségük meggyengült, s inkább békén hagyták.

A gólem a tatoldali lépcsőhöz sétált. Elment a fedélköz mellett lefelé, a raktér irányába: rövid létezése során ez volt az egyetlen olyan hely, ahol nem érezte veszélyben magát. Rálelt a nyitott ládára, és belemászott, aztán visszahúzta magára a fedelét. Sötétbe burkolózva hevert ott, és végiggondolta azt a néhány tényt, amiben biztos volt. Ő egy gólem, és a gazdája meghalt. Egy hajón van az óceán közepén.

Ha a hajón tartózkodók között lenne még olyan, aki tudná, micsoda ő, akkor félnének tőle. És rejtőzködni kell.

Mialatt ott feküdt, a felette lévő fedélzetek irányából az eddigi legerősebb vágy szivárgott le hozzá. A fedélközben volt egy kislány, aki elvesztette a játéklovát, és most vigasztalhatatlanul bömbölt miatta. Egy másodosztályon utazó férfi három napja nem ivott már, megpróbált új életet kezdeni - csak járt fel és alá parányi kabinjában, reszketett, ujjaival a haját túrta, és semmi másra nem tudott gondolni, csak egy pohárka konyakra. Ezek és még számos másik húzta-vonta hol erősebben, hol gyengébben. Arra sarkallták, másszon ki a raktérből, hogy valamiképpen segítsen rajtuk. De eszébe jutott az utasok gyanakvása az előfedélzeten, és a lábában maradt.

Ott hevert egész nap, és még éjszaka is, hallgatta, ahogy körülötte nyikorognak, csúszkálnak a dobozok. Haszontalannak, céltalannak érezte magát. Fogalma sem volt arról, mit is kellene tennie. Ráadásul az egyetlen nyoma arra vonatkozóan, hogy hová mennek, egyetlen szó volt, amit még Rotfeld mondott: „Amerika”. Ez bármit jelenthetett.

Másnap reggel a hajó kellemesebb időjárásra és kellemes látványra ébredt: vékony szürke vonal tűnt fel az óceán és az ég között. Az utasok felszállingóztak a fedélzetre, és csak nézték, ahogy egyre vastagodott és növekedett nyugaton. Ez a vonal azt jelentette, hogy minden kívánságuk teljesült, minden félelmüket elfelejthetik, még ha csak rövid időre is - és odalenn, a raktérben a gólem váratlan és áldott megkönynyebbülést érzett.

A hajó propellereinek állandó zúgása mormolássá szelődött. A jármű lelassult. Aztán távoli emberi hangok, kiáltozás és ujjongás harsantak. A gólem kíváncsiságában végül felült lábájában, és kiment az előfedélzetre, a verőfénybe.

A fedélzetet ellepték az emberek, és először nem látta, miért in-tegetnek. Ám aztán meglátta: szürkészöld nő állt a víz közepén, egyik kezében táblával, a másikban egy fáklyát tartott magasba. Tekintete meg se rebbent, és egészen mozdulatlan volt: tán csak nem egy másik gólem? Ám utána világossá vált, mennyire messze van, és ő ráébredt, milyen hatalmas. Ezek szerint nem él - de az üres tekintetű, jelleg-telen szempárban mindazonáltal mégis leheletnyi megértést fedezett fel. Mindazok, akik a fedélzeten voltak, vidáman integettek és kiál-

toztak neki, és sírtak, miközben mosolyogtak. Ez is egy emberkéz alkotta nő, gondolta a gólem. Akármit is jelent a többieknek, tisztelték és szerették. Rotfeld halála óta ez volt az első alkalom, hogy valami reményfélélet érzett.

Megszólint a hajókürt, egészen beleremegett a levegő. A gólem megfordult, hogy visszamenjen a raktérbe, és csak ekkor pillantotta meg a várost. Egy sziget sarkán emelkedett az égnek roppant tömege. A magas, négyszögletes épületek mintha változtatták volna a helyüket, sorokba rendeződve táncolni látszottak, ahogy a hajó egyre közeledett hozzájuk. Fákat, mólókat, kisebb járművektől, a vízen rovarok módjára ide-oda sikló vonatatógőzősöktől és vitorláshajóktól nyüzsgő kikötőt pillantott meg. Hosszú, szürke híd függött kábelek hálójában és nyújtózott kelet felé, egy másik partvonal irányába. Azon töprengett, áthaladnak-e alatta - ám a nagy hajó inkább nyugatnak fordult és megközelítette a dokkokat. A tenger keskeny folyóvá változott.

Egyenruhás emberek járkáltak fel-alá a fedélzeten, és kiabáltak. „Szedjék össze a poggyászuakat”, mondták. „Hamarosan kikötünk New Yorkban, és komppal átviszik magukat az Ellis Islandre. A raktérben lévő poggyászaikat ott kapják meg.”

Legalább fél tucatszor elismételték mindezt, mire a gólem ráébredt, hogy az emberek különféle nyelveken beszélnek, ő azonban mindegyiket értette.

Az utasok néhány perc alatt elhagyták a fedélzetet. Behúzódott a kormányosfülke árnyékába, és igyekezett nyugodtan végiggondolni a dolgokat. Nem volt egyéb tulajdona, csak a kabát, amelyet kapott - a sötétre színezett gyapjú egészen átmelegedett a napsütésben. Belenyúlt a zsebbe, és megtalálta a kis bőrzacskót. No meg itt van legalább ez is.

Az utasok először csak csordogáltak kifelé a lépcsőlejáró nyílásából, aztán megindult az áradat: mindenki utazáshoz öltözve, táskákkal és bőröndökkel a kezükben. Az egyenruhások újra kiabálni kezdtek. „Álljanak szabályos sorba! Mindenki mondja meg a nevét és a nemzetiségét, ha kérdezik! Ne lökdösődjenek! Ne tömörüljenek! Ügyeljenek a gyerekeikre!”

A gólem bizonytalankodva állt ott, a többiektől távol. Csatlakoznia kellene hozzájuk? Keresni valami helyet, ahol elbújhat? Elméik ott zsvajogtak körülötte, mindegyik ugyanazt akarta: gyorsan áthaladni az Ellis Islanden, és bejegyzés nélküli egészségügyi igazolást az ellenőröktől.

Az egyik egyenruhás észrevette, hogy a gólem ott áll egymagában, tévovázva, és megindult felé. Az egyik utas megállította, kezét

a vállára tette, és suttogni kezdett valamit a fülébe. Az orvos volt az, a fedélközből. A hajó tisztje egy marék papírlapot tartott a kezében: átnézte őket, keresett valamit. Összevonta a szemöldökét, és ellépett az orvos mellől, aki ismét belesimult a sorba.

- Hölgyem! - kezdte a tiszt, és egyenesen a gólemre szegezte tekintetét. - Kérem, jöjjön ide!

Ahogy a gólem odalépett hozzá, mindenki elcsöndesedett körülöttük.

- Maga az, akinek meghalt a férje, igaz?

- Igen.

- Őszinte részvétem, hölgyem. Valószínűleg csak tévedésről van szó, de úgy látom, nem szerepel az utasjegyzékben. Láthatnám a jegyét?

A jegyét? Természetesen nem volt jegye. Hazudhatott volna, mondván, elveszítette, de eddig még egyszer sem tett ilyet, és nem hitte, hogy ügyes lenne benne. Be kellett látnia, hogy két lehetősége van: csöndben marad, vagy elmondja az igazat.

- Nincs jegyem - közölte, és abban a reményben mosolygott, hogy ez segít.

A tiszt elcsigázottan felsóhajtott, és egyik kezével megfogta a gólem karját, mint aki meg akarja akadályozni, hogy elrohanjon.

- Velem kell jönnie, hölgyem.

- Hová megyünk?

- Leül a fedélközben, amíg elrendezzük az utasokat, aztán felteszünk magának néhány kérdést.

Mit kellene tennie? Sehoggy sem tud úgy válaszolni a kérdésekre, hogy ne leplezze le magát. Már is mindenki őket bámulta. Riadtan fordult meg, miközben a férfi határozottan szorította karját, és kereste a szökés mikéntjét. A hajó még mindig mozgott, a folyó közepén hasított a vizet, kétoldalt kisebb hajók suhantak tova. A nyüzsgő mólókon túl hívogatóan csillogott a város.

A tiszt erősebben markolta meg a karját.

- Hölgyem! Kérem, ne kényszerítsen!

Pedig nem akarta kényszeríteni, ezt tisztán látta a gólem. Egyáltalán nem akart foglalkozni vele. A tiszt leginkább azt szerette volna, ha egyszerűen csak eltűnik.

A gólem szája sarka mosolyra görbült. Ennek a kívánságnak végre eleget tudott tenni.

Könyöke egyetlen mozdulatával kitépte magát a meglepett tiszt fogásából, és a korláthoz szaladt. Mielőtt még bárki akár csak felkiált-

hatott volna, átvette magát a hajó peremén, fejest ugrott a csillámló Hudsonba, és elsüllyedt, akár a kő.

Néhány órával később a West és Gansevoort sarkán cigarettázó rakodómunkás egy sétáló nőt vett észre a folyó felől. A nő csuromvíz volt. Egy férfi gyapjúkabátját viselte meg egy barna ruhát, ami szemérmetlenül a testére feszült. Haja a nyakához tapadt. A legmeglepőbb a szoknyáját és a cipőjét vastag rétegben borító iszap volt.

- Hé, kisasszony - szólt oda a férfi -, úszni ment?

A nő különös mosolyt villantott felé elhaladtában.

- Nem. Sétáltam.